

2025 Yılı TBMM Plan Bütçe Komisyonu - Bütçe Konuşması

Sayın Başkan, Komisyonun Saygıdeğer Üyeleri, Değerli Milletvekilleri,

Hepinizi saygıyla selamlıyor, 2025 yılı bütçe çalışmalarının milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Bu vesileyle Rekabet Kurumunun Türkiye ekonomisine sağladığı katkıları ve geçtiğimiz dönemde gerçekleştirdiğimiz faaliyetleri Yüce Meclisimizle paylaşma fırsatı bulduğum için teşekkür ediyorum.

Rekabet Kurumu olarak amacımız, serbest piyasa ekonomisinin sağlıklı bir şekilde işlemesini ve vatandaşlarımızın daha kaliteli ürün ve hizmetlere daha uygun şartlarda ulaşabilmesini sağlamaktır.

Tüketici refahını odağına alan bu temel anlayış çerçevesinde, ekonomik büyüme, inovasyon ve rekabetçilik ilkelerine olan bağlılığımızla, piyasalarda etkin bir rekabet ortamının oluşturulmasını ve toplumsal refahın yükseltilmesini amaçlayan, ülke ekonomisine yön veren politikalara katkı sağlayan, sürdürülebilir ekonomik büyümede önemli bir rol oynayan, ulusal ve uluslararası düzeyde etkin bir kurum olma vizyonu ile var gücümüzle çalışmaktayız.

Piyasalarda rekabetin korunması ve tüketici refahının artırılması amacıyla geniş bir yelpazede ve titizlikle faaliyetlerimizi yürütüyoruz. Rekabetin bozulduğu durumları hızlıca çözebilmek için yalnızca şikâyetlere tepki vermekle yetinmiyor, aynı zamanda hangi sektörlerde sorun olabileceğini önceden tespit ederek, bu alanlara resen müdahale ediyoruz.

Yürüttüğümüz soruşturmalar ve diğer incelemelerin yanı sıra, tüketicileri doğrudan etkileyebilecek, yapısal veya davranışsal sorunlar üzerinde de detaylı sektör incelemeleri gerçekleştiriyoruz. Bu incelemeler sayesinde, potansiyel rekabet sorunlarını önceden tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmekle kalmıyor, aynı zamanda ilgili sektörlerin ihtiyaç duyduğu politika reformlarının şekillendirilmesinde de aktif bir rol üstleniyoruz.

Rekabeti engelleyebilecek birleşme ve devralmaları önlemek amacıyla denetimlerimizi büyük bir hassasiyetle gerçekleştirmekteyiz. Ayrıca, rekabet politikasının etkili bir şekilde işlemesi için, rekabetin sağladığı faydaların ve bu faydaların elde edilmesinde rekabet kurallarının rolünün toplum tarafından anlaşılmasının önemli olduğunun bilincindeyiz. Bu doğrultuda, rekabet savunuculuğu faaliyetleri çerçevesinde, Kurumumuzun rekabet kültürünü toplumun farklı kesimlerine yaymak için çeşitli çalışmalar yürütüyor ve dijital dönüşüme uyum sağlamak amacıyla gerekli politika adımlarını atıyoruz

Peki Rekabet Kurumu olarak son dönemde somut olarak neler yaptık? Hangi tedbirleri aldık?

Son yıllarda deprem felaketi başta olmak üzere gerek ülkemizde gerekse dünyada yaşanan doğal afetler, ekonomik dalgalanmalar, bölgesel ve küresel krizler ülkemizde de bir takım ekonomik ve toplumsal zorlukları beraberinde getirmiştir. Bizler bu zorluklar karşısında piyasalarda rekabetin ancak hızlı ve proaktif bir çalışma ile sağlanabileceğine inanıyoruz. Bu nedenle, Rekabet Kanununun bizlere verdiği tüm yetki ve araçları kullanarak rekabetin sağlıklı işlemediği sektörlerde müdahalelerde bulunduk. Eş zamanlı olarak bilişim teknolojilerine ve insan kaynağına yatırım yaptık, dijital veriler üzerinde inceleme kapasitemizi artırdık. Bu kapasite artışı ile, soruşturma sayımızı her yıl istikrarlı bir şekilde artırdık. 2021 yılından bu yana yerinde inceleme sayılarında yaklaşık 3 kat artış sergiledik.

Soruşturmalarımızın neticesine gelince,

- Geçtiğimiz iki yıllık dönemde tespit ettiğimiz rekabet ihlalleri kapsamında, 2,6 milyar TL gıda sektöründe, 1,5 milyar TL dijital pazarlarda, 870 milyon TL işgücü piyasalarında, 800 milyon TL makine endüstrisi sektöründe, 720 milyon TL sağlık sektöründe, 590 milyon TL inşaat sektöründe, 250 milyon TL kimyasal ürünler sektöründe, 130 milyon TL ambalaj sektöründe ve 100 milyon TL eğitim sektöründe olmak üzere toplamda yaklaşık 7,7 milyar TL ceza verdik. 2024 yılında ise şimdiye kadar verdiğimiz ceza yaklaşık 5 milyar TL'ye ulaştı.
- 2023'te gerçekleşen deprem felaketinin yaralarını sarmak üzere bölgedeki iş dünyası temsilcilerine ziyaretler gerçekleştirdik. Aldığımız şikâyetler doğrultusunda, bu illerimizin yeniden inşasında önem arz eden hazır beton ve çimento sektörlerine yönelik Hatay, Malatya, Adana, Osmaniye, Ankara, Kırıkkale, Aydın, Edirne illerinde faaliyet gösteren toplam 26 teşebbüse, birlikte fiyat belirlemek ve bölge/müşteri paylaşımı yapmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle toplamda yaklaşık 483 milyon TL yaptırım uygulanmıştır.
- Yine beyaz et sektörüne ilişkin, hâlihazırda bir kısım teşebbüsler için devam eden soruşturmada, uzlaşma süreçleri sonucunda ihlal tespiti yapılan teşebbüslere verilen toplam idari para cezası tutarı 1,2 milyar TL tutarına ulaştı.
- Şirketlerin çalışanların ücretlerini ve yan haklarını sınırlandırmalarını da radarımıza aldık. 2023'ten bu yana çalışan ayartmama anlaşmaları sebebiyle 32 teşebbüs için toplamda yaklaşık 370 milyon TL ceza kestik. Bu alanda ilaç, yapı kimyasalları ve medya sektörlerine ilişkin 49 teşebbüsü kapsayan 3 soruşturmamız ise devam ediyor.

- Dijital pazarlar hızla gelişen teknolojik yeniliklerle birlikte ekonomik hayatın merkezine yerleşmiş ve bu alanlardaki rekabetin korunması tüketiciler bakımından kritik bir unsur haline gelmiştir. Sürecin en başından itibaren yakından takip ettiğimiz dijital platformlar birçok soruşturmamıza konu oldu. Öncül bir düzenleme hayata geçene değin rekabetçi düzenin tesisi için geç kalmamak adına var olan araçlarımızı da en etkin şekilde kullanmaya çalıştık.
- Bu çerçevede, Google, Facebook, Sahibinden, Trendyol gibi hâkim durumdaki teşebbüslerin ihlallerini tespit ettik. Yakın dönemde aldığımız Facebook/Whatsapp geçici tedbir kararı ve uyguladığımız idari yaptırımlarla vatandaşlarımızın verileri üzerinde hakimiyet kurulmasının önüne geçtik. Facebook, Whatsapp ve Instagram'ın dahil olduğu Meta iktisadi bütünlüğünün Threads isimli uygulaması ile ilgili yürüttüğümüz bir diğer soruşturmada ise Threads ve Instagram arasında veri birleştirilmesine müsaade etmedik ve bu konuda aldığımız geçici tedbir kararına uyulmadığı gerekçesiyle teşebbüse yaklaşık 336 milyon TL idari para cezası uyguladık.
- Soruşturmaların yanı sıra birçok sektöre ilişkin yürüttüğümüz sektör incelemeleri ile rekabet aksaklıklarının detaylı analizini yaparak yapısal sorunlara çözüm önerileri getiriyor ve paydaşlarımıza yol haritası sunuyoruz. Bu kapsamda yakın dönemde akaryakıt, çevrim içi reklamcılık, hızlı tüketim malları perakendeciliği, e-pazaryerleri sektörlerini mercek altına alarak bu sektörlerdeki aksaklıklara karşı aksiyonlar aldık. Hâlihazırda, ülkemizi derinden sarsan deprem felaketinden etkilenen 11 il özelinde, depremin ortaya çıkardığı ekonomik sorunların rekabet hukuku boyutuyla incelenmesi ve gerek tedarik zincirinde gerekse deprem sonrası ticari hayatın olağan akışına dönmesi sürecinde rekabetçi yapının tesisi için yürüttüğümüz sektör incelemesi başta olmak üzere 8 adet sektör incelememiz devam ediyor.

Sayın Milletvekilleri,

- Bazı vakalarda, verilen idari para cezası kadar pazarın rekabete nasıl açılabilceğine rehberlik etmek de hayati önem taşıyor. Süreç içerisinde alınan taahhütler ve soruşturma sürecinin sonunda teşebbüslere getirilen yükümlülükler, rekabetçi açıdan piyasalara kalıcı bir düzen getirmektedir. Bu çerçevede [Google, Sahibinden, Yemek Sepeti, Obilet, Unilever gibi] çok sayıda soruşturmamızda ihlal karşısında rekabetçi ortamın nasıl sağlanacağını gösteren geçici kararlar aldık.
- Benzer şekilde 2021 yılından bu yana 59 adet kararımızda ceza vermeksizin, teşebbüslerce sunulan taahhütler yoluyla rekabetin tesisini sağladık. Örneğin fındık tedarik sürecinin her

aşamasını kapsayan Fındık Soruşturmasında kabul edilen taahhütlerle piyasadaki rekabeti tesis ettik.

- Bunun yanında son üç yılda, nihai karara kadar ciddi ve telafi olunamayacak zararların ortaya çıkma ihtimalinin bulunduğu durumlarda, rekabetin hızla tesis edilebilmesi için Facebook/Whatsapp, Trendyol, Maçkolik gibi piyasayı domine eden teşebbüsler hakkında 8 adet geçici tedbir kararı aldık.

Sayın Vekiller,

- Geçmişte yaptığımız gibi önümüzdeki dönemde de sektör incelemelerimizle sektörlerin röntgenini çekmeye, resen veya şikâyetle tespit ettiğimiz rekabet sorunlarına hızlı bir şekilde müdahale etmeye devam edeceğiz.
- Bu kapsamda halihazırda, inşaattan sağlığa, bilişim teknolojilerinden enerjiye, işgücü piyasalarından spor, sanat ve eğlence gibi çok sayıda sektöre yönelik toplamda 49 adet soruşturma ile; ilaç, çevrim içi reklamcılık, otomotiv, liman hizmetleri, mobil ekosistemler, kırmızı et, deprem bölgesi, perakende sektörlerine yönelik sektör incelemelerinin devam ettiğini belirtmek isterim.
- Bunların dışında rekabet hukukundaki güncel gelişmeler ve etkin rekabetin tesisi için ihtiyaç duyulan düzenlemeler doğrultusunda gerçekleşen kanun değişiklikleri, gündemdeki kanun teklifleri ve ikincil mevzuat çalışmalarına da değinmek isterim.
- Geçtiğimiz Mayıs ayında yapılan Kanun değişikliği ile, soruşturmalarda uygulanan usul ve sürelerle ilişkin düzenlemeye gidilerek sürecin daha etkin ve hızlı bir şekilde sonuçlandırılması sağlanmıştır. Yüce Meclisimizin gündeminde yer alan, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Dijital Pazarlara Yönelik Değişiklik Yapılmasını Öngören Kanun Teklifi'nin yasalaşması halinde; geçit bekçilerinin pazar güçlerini kötüye kullanmalarını önlemek, temel platform hizmetleri bakımından adil ve yarışılabilir piyasa yapısını hızla tesis etmek ve dolayısıyla hem platformlar arasındaki hem de platform içi rekabetin teşvik edilmesi mümkün hale gelecektir.
- Ayrıca kartellerin tespitinde önemli bir delil kaynağı olduğunu düşündüğümüz pişmanlık müessesesine ilişkin Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik güncellenmiştir.
- Diğer taraftan iş gücü piyasalarında gerçekleşen rekabet ihlallerine ilişkin Kurum bünyesinde yürütülen soruşturmalar sonucunda bu piyasalarda gerçekleşen rekabet ihlallerinin niteliğinin ve sınırlarının ortaya konulması gerektiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda çalışan haklarını güvenceye alan, iş gücü piyasasına yönelik rekabet hukuku

uygulamalarından doğabilecek sonuçların öngörülebilirliğini amaçlayan kılavuz niteliğindeki mevzuatımız büyük ölçüde tamamlanmıştır. Bununla birlikte hâlihazırda Kurumumuz bünyesinde oluşturulan çalışma grupları aracılığıyla 12 adet ikincil mevzuatta güncelleme çalışmalarını eşzamanlı olarak sürdürüyoruz.

- Ayrıca Kurum olarak, Kanun'un uygulanmasında etkililiğin artırılması için çalışmalarımızı hız kesmeden sürdürüyor, gerektiğinde alışılmış kalıpların dışına çıkıyoruz. Bu çerçevede son yıllarda giderek popülerliği, yaygınlığı ve kabiliyeti artan yapay zeka alanındaki gelişmeleri yakından takip ediyor; bu araçlardan en doğru şekilde yararlanmak üzere projeler geliştiriyoruz. Hâlihazırda yürüyen projelerimizin ilkinde, çeşitli kurumlardan derlenen veriler üzerinden sektörel öncü göstergeler belirlenerek ve bu öncü göstergelerle makine öğrenimi algoritmaları kullanılarak, potansiyel olarak gerçekleştirilecek fiyat ve benzeri piyasa anomalilerini önceden tespit etmeyi hedefliyoruz.
- Öte yandan, algoritmaların teşebbüsler tarafından rekabet karşıtı sonuçlar üretecek şekilde kullanılmasına dönük son yıllarda uluslararası alanda dile getirilen endişelerin ve risklerin arttığını görüyoruz. Bu bağlamda yürüyen bir diğer projemizde, uluslararası uygulamalar ve güncel yazın ışığında algoritmik anlaşmaların yasal ve ekonomik boyutunun, sonuçlarının, uygulama yöntemlerinin irdelenmesinin yanında; bu tür olası rekabet karşıtı davranışların tespitinde yapay zeka temelli araçların etkin bir şekilde kullanılması için gerekli kurumsal kapasitenin oluşturulmasını ve artırılmasını amaçlıyoruz.
- Son olarak, Kamu İhale Kurumu ile Kurumumuz arasında yakın zamanda güncellediğimiz işbirliği protokolü kapsamında, kamu ihalelerindeki rekabetçi risklerin ve olası ihlallerin tespiti amacıyla yapay zekâ destekli araçların geliştirilmesi, ortak istatistiksel modelleme ve analiz çalışmaları yürütülmesi hususlarında mutabık kalmış bulunuyoruz. İki Kurum arasında geliştirilen işbirliği ve süratle başlayacağımız çalışma ile; kamu ihalelerinde rekabetin korunmasına, kamu kaynaklarının verimli kullanılmasına, ihale piyasalarında adil rekabet koşullarının sürdürülebilir şekilde sağlanmasına yönelik kararlılığımızı ortaya koymuş bulunuyoruz. Bu adımın aynı zamanda Türkiye'nin rekabetçi ve şeffaf ihale sistemiyle dünya ekonomileri arasında güçlü bir yer edinmesine de katkı sağlayacağına inanıyoruz.
- Rekabet hukukunun uygulanmasına yönelik faaliyetlerin yanı sıra rekabet savunuculuğunun geliştirilmesi doğrultusunda; UNCTAD, OECD, İslam İş birliği Teşkilatı, ICN ve çeşitli ulusal rekabet otoriteleri ile iş birliği yapılarak görüş paylaşımı, eğitim faaliyetlerine destek, çevrimiçi toplantılar gibi çok sayıda faaliyet gerçekleştirdik.

2024 yılı içerisinde Macaristan, Malezya, Karadağ ve Yunanistan ile ikili iş birliği protokolleri imzaladık, Mısır ile mevcut olan iş birliği protokolünü yeniledik.

- Bulunduğu coğrafyaya her konuda liderlik eden bir ülke konumunda olan Türkiye'nin, rekabet hukuku ve politikası alanında da bu hedefine ulaşmasının sağlanması, ortak tarihi mirası, kültür bağları ve coğrafyayı temel alan ilişkilerin güçlendirilmesi ile bölgedeki rekabet kültürünün artırılması amacıyla Kurumumuz öncülüğünde ve Türk Devletleri Teşkilatı Genel Sekreterliği koordinasyonunda "Türk Devletleri Rekabet Konseyi" toplantısını ve yine aynı amaçlarla bu sefer Balkan rekabet otoritelerini bir araya getirmek üzere başlattığımız girişimle ve Kurumumuzun ev sahipliğinde organize edilen "Balkan Rekabet Platformu" toplantısını başarıyla gerçekleştirdik.

Sayın Başkan, Komisyonun Saygıdeğer Üyeleri, Değerli Milletvekilleri

Rekabet Kurumunun icraatları ile önümüzdeki döneme ilişkin planlanan çalışmalarını bilgilerinize sunduk. Bu vesileyle 2025 yılı bütçe çalışmalarının tekraren hayırlara vesile olmasını diliyor hepinize teşekkür ediyorum.